

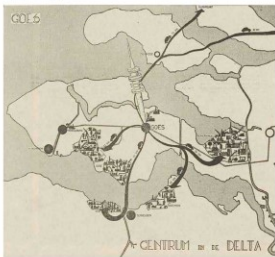
# 1970 EEN NIEUWE GEMEENTE GOES

## VIJF GEMEENTEN AAN DE VOORAVOND VAN DE HERINDELING

De gemeentelijke herindeling die in 1970 op Zuid-Beveland van kracht wordt, verkleint het aantal gemeenten van vierentwintig naar vier.

Het jarenlange proces naar deze herindeling gaat niet helemaal zonder slag of stoot. De oude gemeente Goes, de kleinste van Zuid-Beveland qua grondoppervlakte, gaat na 1970 onder dezelfde naam verder. Vanaf dat moment maken de voormalige gemeenten Kloetinge, 's-Heer Arendskerke (grotendeels), Kattendijke en Wolphaartsdijk hiervan deel uit. Het inwoneraantal gaat van 18.000 naar 26.000.

Deze tentoonstelling kijkt terug naar dat jaar 1970, naar de vijf voormalige gemeenten die vanaf dat moment de toekomst tegemoet gaan.



Zeeland in 1969. Verkeersstromen gaan naar het noorden in de richting van Europoort en Rotterdam, en naar het zuiden met veerboten naar Zeeuws-Vlaanderen. Ook vanuit Noord-Brabant is er toenemend verkeer op de rijksweg, tweebaans nog. De industrialisatie van Goes, in de schaduw van de tv-toren, is bescheiden. De toename van fabrieken in Reimerswaal lijkt sciencefiction, met een compleet volgebouwd Verdrongen Land van Zuid-Beveland. Het Sloegebied groeit door tot en met Ellewoutsdijk



De karakteristieken van de vijf voormalige gemeenten in een notendop: centraal de stad Goes (stadhuis), nieuwe industrie aan het kanaal Goes-Goese Sas, fruitteelt en akkerbouw in Kloetinge en 's-Heer Arendskerke, sportvissersrij in Kattendijke aan de Oosterschelde, recreatie in Wolphaartsdijk aan het Veerse Meer

„dram niet te lang schiet op“

„op dit moment meedoen“

Samenstelling gemeente Goes

kort voor de herindeling nog afgelost door de Kloetingse burgemeester P. Daniëse, die waarnemer tot de opheffing is. In Wolphaartsdijk is de Arnhemse burgemeester A. Hack enkele jaren waarnemer. Voor de Goese burgemeester F.G.A. Huber lijkt aanvankelijk een terugkeer na 1970 er niet in te zitten, maar dat valt mee.

ZUID-BEVELAND STREEFT NAAR GERUISLOZE HERINDELING



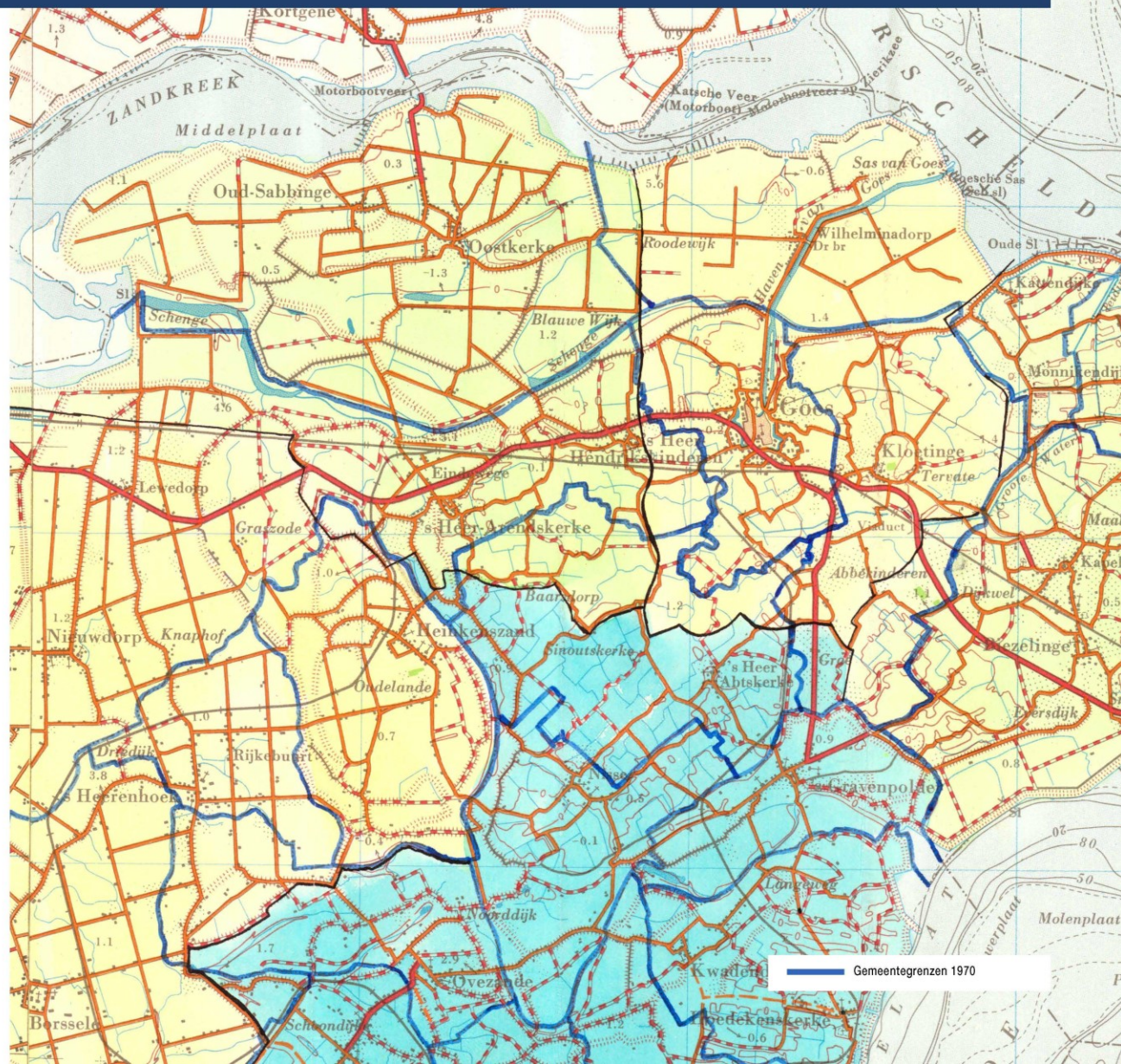
Zuid-Beveland, met de verdeling in de vier nieuwe gemeenten vanaf 1970. Nieuw Borselo wordt de gemeente Borselo

De herindeling van Zuid-Beveland  
Vier nieuwe gemeenten (thans 24)



De ligging van de vijf voormalige gemeenten die vanaf 1970 samengaan

„vast staat, dat zuid-beveland een ander gezicht zal krijgen“

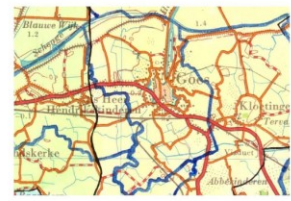






# GOES

## GEM. GOES



Gemeentegrens 1969

De oude gemeente Goes is qua oppervlakte een kleintje. Behalve de stad omvat het grondgebied niet meer dan een strook aan de oostkant, ooit gekocht van Kloetinge, de Goese Polder in het noorden, en een gedeelte van de Poel in het zuiden, het Goese Ambacht. De enige stad op de Bevelanden heeft van oudsher een centrumfunctie. Een populair gezegde is: 'Geef me een dubbeltje en ik ga naar Goes'.

goese winkels kunnen voldoen aan wensen van 70.000 klanten



goes: oud hart in nieuw lichaam

De Goese stadsflag is een van de oudste van Nederland, vermoedelijk daterend uit de vijftiende eeuw, toen Goes stad werd. In de eeuwen daarna wordt de vlag regelmatig genoemd en in 1964 officieel vastgesteld. Met de gemeentelijke herindeling neemt de nieuwe gemeente ook de oude vlag over.

Het wapen van de oude gemeente Goes dateert vermoedelijk uit 1405, als het dorp Goes een stad werd. Het bestaat uit Beierse ruten, Hollandse en Henegouwsse leeuwen en een gans. De raad van de nieuwe gemeente Goes besloot in 1970 om het oude gemeentewapen te blijven gebruiken voor de nieuwe gemeente. Argumenten zijn: de naam, het inwendig de de centrale positie van de stad in de nieuwe gemeente, en de onmogelijkheid om uit dit wapen en de andere gemeentewapens een nieuw wapen samen te stellen.



Burgemeester F.G.A. Huber van de oude gemeente Goes maakt in deze tijd een merkwaardige periode in zijn loopbaan mee. Aanvankelijk is hij nogal tegen de herindeling en voert samen met zijn Wemeldingse collega Van Sas actie. Huber lijkt niet in aanmerking te komen voor de burgemeesterfunctie in de nieuwe gemeente Goes. Een raadsverkiezingsactie doet hem besluiten om toch te solliciteren, waarna hij op 1 april 1970 in de nieuwe gemeente Goes terugkeert. In 1981 gaat hij met pensioen.



GOES nu goes STRAKS

Structuurplan  
In 1967 komt een structuurplan voor Goes tot 1985 tot stand. Hierin profileert Goes zich beschiedend als centrum van Zuid-Beveland. De wijk Zuid is al aardig op weg. Na moer een begin worden gemaakt met de Goese Polder en Vaickeleslet. Later komen dan plannen Noordhoek, 'u-Heer Eldorp en Noordlands, dan nog in Kloetinge gelegen, aan bod. De wijk Abbakenderen wordt als reserve achter de hand gehouden. Met deze wijken kan Goes doorgroeiën naar 40.000 inwoners. Alle wijken moeten goede voorzieningen krijgen. Inhoudsopgaven zijn ontworpen voor de werkgelegenheid. Aan de haven is het 'natte' industrieterrein vrijwel voltooid. Aan de sluis en het kanaal is dringend vernieuwing nodig. Het geschikt maken van de oude haven voor pleziervaart zal de levendigheid van het stadscentrum zeer bevorderen.

MR HUBER: NIET OM WOLPHAARTSDIJK GEVRAAGD

NEUW GOES, NIEUW BORS'SJELLE, NIEUW KAPELLE, REIMERSW AAL  
**Op 27 november raadsverkiezing Zuid-Beveland**



KVP-fractie afdwijkende mening  
**RAAD 's-HEER-ARENSKERKE: 2 ZAKGEMEENTEN ZUID-BEVELAND**

De sluisdijken in 1970. Nog geen aarlijkstijger te besnoemen. De vaste stenen brug wordt in 1974 vervangen door de huidige opbouw.  
Foto B. van de Plas



Samenstelling gemeente Goes

Het Stadskantoor in het voormalige Gesthuis aan de Oudekerk Gasthuisstraat



Bibliotheek op de plek van het voormalige Stadskantoor

**GEMEENTE GOES**  
per 31 december 1969



Aantal inwoners: 17.896  
Kernen: Goes  
Burgemeester: Ferry Huber (CHU)  
Gemeenteraad: PVDA (7), CHU (5), VVD (3), KVP (3) en ARP (2)  
Wethouders: J. Dijkgraaf (CHU), E.J. Prins (PvdA), J.H. Roose (KVP)

# KLOETINGE

## GEM. KLOETINGE



Gemeentegrens 1959

Aan de westzijde ligt de gemeente Kloetinge al eeuwenlang dicht tegen de stad Goes aan. In de jaren 1930 volgt een grenscorrectie tussen Goes en Kloetinge, waarbij Goes er wat territorium bij krijgt en Kloetinge wat verliest. Goes-Oost kan vervolgens uitbreiden. Dan komt de gemeentelijke herindeling.



PZC 13 september 1962



PZC 17 februari 1968

In 1966 breidt de gemeente Kloetinge het sportveld nog enorm uit, waarvoor een bedrag van 120.000 gulden wordt uitgekeerd. De voetbalvereniging 'Kloetinge' telt dan 145 leden en 7 elftallen. De korfbalvereniging Blauw-Wit heeft 105 leden, waaruit 5 tsaalf-tallen en 2 achtallen worden opgesteld. In de laatste jaren vóór de herindeling worden de faciliteiten op en rond het veld nog sterk verbeterd, bijvoorbeeld met een tribune. In 1966. Het sportveld krijgt de naam Wesselopark, naar de opzichter gemeentewerken H. Wesselo.



Anicota ca. 1875. Foto collectie Bitter-en-Opdam

In 1964 neemt de gemeente een nieuw gemeentehuis in gebruik, de vroegere hervormde pastorie. Het oude gemeentehuis, dat twee jaar naast staat, wordt afgebroken. Aan dit bouwplan gaat een merkwaardige voorgeschiedenis vooraf.

Tijdens een bezoek aan Kloetinge in 1959 verklaart de minister van Binnenlandse Zaken dat de gemeente zalstandig blijft. Met deze uitspraak is het achterlooptje bij de gemeente aan de verbouwing. Bij de opening van het gebouw in 1964 liet de toenmalige burgemeester de kerk anders uit.



De kerk van Kloetinge in 1963. Foto collectie Bitter-en-Opdam

### IN VOORMALIGE PASTORIE

## Kloetinge krijgt een ander gemeentehuis

PZC 1 september 1961



Wesselopark 1975 met links het zijkapje van de Elfbane



Opening gemeentehuis met burgemeester Schimmelpenningk en minister Toxopeus, 1964

Ook een gymastiekzaal stamp de gemeente nog uit de grond. Deze komt te staan bij kleuterschool De Schalken. Kunstenaar Spaaijen uit Hoogerheide maakt een smeedwerkfiguur van een atleet, en speelt ook de haai van de kleuterschool in ijzeren letters. Op een tegel muur aan het verenigingsgebouw Anicota komt een smeedijzeren haai. Foto 1970



Het Raadhuis van Kloetinge > Links de voormalige pastorie, in 1964 als gemeentehuis in gebruik genomen, rechts het voormalige raadhuis. Foto 1970



Het voormalige Raadhuis anno 2020

Minister Toxopeus van Binnenlandse Zaken (en herindelingen) komt het nieuwe gemeentehuis openen. De geschoonen Friese kerk ontlokt burgemeester Schimmelpenningk van der Oye de kwakslag dat je hiermee kunt zien of het al vijf voor twaalf is... Burgemeester Huber van Goes meent dat het met die herindeling zo'n staart riet zal lopen, gezien het feit dat hier en der nieuwe gemeentehuizen worden gebouwd en nieuwe burgemeesters worden benoemd. Zijn excellentie de minister krijgt om 17.30 uur een 'koude lunch' aangeboden, een koud buffet in De Korenbeurs op de Grote Markt in Goes.



# WOLPHAARTSDIJK

## GEM. WOLPHAARTSDIJK



Gemeentegrens 1969

De gemeente Wolphaartsdijk bevindt zich tussen de oude kreek Schenge (in het zuiden) en de Zandkreek (in het noorden). Op het eiland liggen twee dorpen: Oud-Sabbinge en Wolphaartsdijk. Als de Wilhelminapolder (1809) ontstaat, komt het eiland vast te zitten aan Zuid-Beveland. Een nieuw gemeentehuis vervangt in 1929 een aftandse voorganger aan de Hoofdstraat. Na de herindeling wordt dit dorps huis De Griffioen. Eeuwenlang bestaat er een veerdienst op Kortgene, dat op Noord-Beveland ligt. De Zandkreekdam (1960) creëert het Veerse Meer en maakt de veerdienst overbodig.



De secretaris van het gemeentehuis ca. 1965. Foto A.J. Kibboms

Enquêtes onder de bevolking en de felle verdediging van de zelfstandigheid (89% van de bevolking is hier voor) tijdens een "hoaring" (jaren zestig) zetten kort voor de herindeling geen zoden meer aan de dijk. "Volstrekt onaanvaardbaar, onvolledig, onbevoegd, geen enkel vertrouwen." Dergelijke uitslagen zijn niet voldoende. Bevelen van Blokland roert zich zolang Nij burgemeester van Wolphaartsdijk is. "Wij moeten niet leven in de ban van de geschiedenis, maar ook niet in de ban van de toekomst!"

**Wolphaartsdijk fel tegen plan vier gemeenten**  
PZC 16 februari 1968

**Raad Wolphaartsdijk achter de vijf-gemeenten-visie**  
De Stem 10 augustus 1967

Hooguit een samenvoeging met 't-Heer Arendskerke is bespreekbaar. Toch komt het nieuwe Goes tot stand. Gemeentewerken Wolphaartsdijk draagt alle roerende goederen over, van een reilboot tot een wilkwaat in een potje.



De Fort aan de oever van het Veerse Meer, 1962

Een wat wonderlijke aanwinst is het drijvende zwembad, dat in 1961 in het Veerse Meer opouwt. De constructie is gebouwd in 1921, en bestaat uit een bad van 36 bij 15 meter, met pontons en een houten opbouw, kleedklokjes, en diverse andere ruimtes. Het is afkomstig uit de Rotterdamse Maas, waar het als Oude Flanitzje aan het Mallegat (Rotterdam-Zuid) lag. Kort na de herindeling wordt het afgekauwd. Sloperij Westdorp maakt korte metten met het gevaar. De pontons krijgen een nieuwe bestemming in de jachthaven en de houten opbouw

steken de slingers ter plaatse in brand. Het Scheephoekplan aan het Veerse Meer is dan gereed, maar een "zwembad" komt er niet meer. Met een steigjer voor kleine pleziervaartuigen, een strandje, speelruimte, een theehuis, parkeerplaatsen, een wandelgebied, zomerwoningen en de camping, wordt de Scheephoek een succes. Kort voor de herindeling, in 1968,



De school in Oud-Sabbinge in het laatste spoorboekje 1971/72

bestaat de gemeente om aan de Ring op Oud-Sabbinge een nieuwe lagere school te bouwen. De oude school, midden op de Ring, is totaal verouderd. Tekeningen en een bestek worden gemaakt, de inspectie gaat akkoord, maar tot uitvoering komt het niet meer. Voor overtuiging krijgt men de oude school nog op, daarna gaan de Sabbinge scholieren naar een van de lagere scholen in het dorp Wolphaartsdijk. Bij de sloop van de oude lagere school op de Ring komt een archeologisch monument tevoorschijn: vlak onder het maaiveld blijken de complete funderingen van de middeleeuwse kerk te zitten.



De jachthaven in 1970. Prentbriefkaart UAG, Torijn

veelomvattend: een geasfalteerd veld voor roeischatsen, voetbal, volleybal, basketbal en 's winters als ijsbaan, daarnaast een speeltuin, en verder een instructiezwembad van 8 bij 25 meter. Dit bad is in eerste instantie een openluchtbad, maar met de mogelijkheid om het later te overdekken. Het in het Veerse Meer drijvende bad kan dan worden

afgedekt. Deze voorzettingen zouden een plaats kunnen vinden bij het bedrijfsterrein aan de Industrieweg (foto: Sportweg). Door het niet bouwen van een school op Oud-Sabbinge komt geld voor de plannen beschikbaar. Voor de speeltuin denkt men vooral aan wat "alternatieve" speeltoestellen, die tegenwoordig niet meer door de keuring zouden komen: oude auto's, grote plastic blokken, enkele muurtjes met balen en planken, opgehangen autobanden en fietshuisjes. Het blijft bij voorlopige plannen, ook voor de speeltuin. Met particulier initiatief komt er na 1970 toch een speeltuintje van de grond. In 1991 volgt de stichting van speeltuin De Mallemolen.



ca. 1965-1970

Het Gemeentehuis ca. 1965-70. UAG, 40e fragment prentbriefkaart



2020

Het voormalige Gemeentehuis, nu Herberg De Griffioen anno 2020



# 's-HEER ARENSKERKE

## GEM. 's-HEER ARENSKERKE

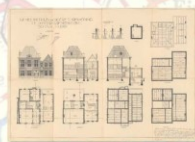


Gemeentegrens 1969

Eeuwenlang doen inpolderingen in het westen de oude gemeente 's-Heer Arendskerke groeien als kool. Uiteindelijk breidt de gemeente zich uit tot aan het Sloe en de Westerschelde, waar in de achttiende eeuw Nieuwdorp en in de 20e eeuw Lewedorp ontstaan. Noordelijk van het oude dorp groeit het gehucht Eindewege. Ook in oostelijke richting breidt de gemeente uit. Eerst gaat in 1817 de kleine gemeente Wissekerke samen met het iets grotere 's-Heer Hendrikskinderen. In 1857 gaat deze gemeente op zijn beurt op in 's-Heer Arendskerke.

De gemeente heeft in de zestiger jaren zijn zaakjes goed voor elkaar, hoewel er behoefte is aan een nieuw gemeentehuis. Het provinciebestuur ziet de herindeling echter in de verte al aankomen en weigert aanvankelijk toestemming. In 1964 begint dan toch de bouw van de eerste vleugel. Een groot schild met het wapen van de gemeente, een bronzen kop van koningin Juliana en een cartillon met 14 klokken vormen de opsmuk. In 1965 kan het gebouw aan de Raadhuisstraat in gebruik worden genomen.

Datzelfde jaar begint het provinciebestuur met het voorstellen van de herindeling. De gemeente protesteert fel en in hoofdletters. Zeker ook omdat Lewedorp en Nieuwdorp aan een andere gemeente verloren zullen gaan. Eerder al verliet de gemeente het hie Sloe richting het De Kasen aan de gemeente Vissingsen. De gemeente



Rouxrekening gemeentehuis en secretariatswoning



Brandweerauto voor het oude gemeentehuis

Gemeente-medewerkers in 1963

gebruikt onder meer het nieuwe gemeentehuis als argument tegen de herindeling. Dit splinternieuwe raadhuis kan gemakkelijk dienst doen voor een grotere gemeente. De gemeente schuift een variant uit de mouw, namelijk een nieuwe gemeente Poelwijk met negen dorpen en 8.300 inwoners, en een gemeente Sladon met zeven dorpen en 12.000 inwoners. Deze twee fictieve agrarische gemeenten in West-Zuid-Breveland komen niet verder dan de tekentafel.



Cartillon



Bouw gemeentehuis, 1965



1966

Het Raadhuis van 's-Heer Arendskerke

Ook in 1964 start in het dorp 's-Heer Arendskerke een uitbreidingsplan. De nieuwe Slotstraat wordt behoorlijk verlengd en van enkele zijstraten worden de Riddersstraten, Joekersstraat haken. Onderdeel van het plan is de aanleg van een nieuwe ontstallingsweg. Het noordelijke eind van de Slotstraat krijgt een verbinding met de Oude Rijksweg, waarvoor een coupeure in een binnendijk moet worden gemaakt. Het wordt een doorgang uit het boeke, compleet met een opslagsluis met schotbalken voor noodgevallen.



Huize met schotbalken bij de coupeure

Het gehucht Eindewege begint aan zijn transitie van tot bedrijventuin. Op de vastrap scheidt de gemeente in 1968 een deel van de dorpskern van 's-Heer Hendrikskinderen. Het gaat



Bijzondere openbare gebouwen

om het terrein ten westen van de kerk, waar enkele boerderijen staan. Op dit terrein komt een handvol nieuwe huizen te staan, en de basisschool De Poeljeugd.



Vullins raphelen met vrachtwagen, 1967

Nieuwe rullerauto, 1967

Aan de Nieuwe Kraaiersteedijk 3 en 5, hoortijk van Lewedorp, worden eind jaren 1960 vier paar kunstmannen. Ben en Joke d'Armagnac op nummer 3. Geert en Marijke Dekker op nummer 5. D'Armagnac is een leerling van Anton Heijboer, de bekende graficus. In diens slijf werkt hij aanvankelijk en hij produceert grote werken. Later, na zijn vertrek uit Zeeland, richt hij zich meer op videokunst.

Het voormalige Raadhuis anno 2020



2020

Samenstelling gemeente 2020

GEMEENTE  
'S-HEER ARENSKERKE  
per 31 december 1969



Dorpen: 's-Heer Arendskerke (en Eindewege), 's-Heer Hendrikskinderen (en Wissekerke), Nieuwdorp, Lewedorp  
Aantal inwoners: 5022  
Burgemeester: Domus Martinus Vermet (CHU)  
Gemeenteraad: CHU (4), ARP (3), KVP (2), VVD (1) en PvdA (1)  
Wethouders: W.A. Biersen (CHU), J. de Schipper (AR)

<sup>1</sup> Deze gingen op in de nieuwe gemeente Borsele.

# KATTENDIJKE

## GEM. KATTENDIJKE



Gemeentegrens 1969

De gemeente Kattendijke beleeft aan het begin van de negentiende eeuw een verdubbeling van het grondgebied: De Wilhelminapolder komt in 1809 tot stand en gaat grotendeels onder deze gemeente vallen. In de polder ontstaat Wilhelminadorp, dat in de loop der jaren enigszins het oude dorp overvleugelt. Dit blijkt onder meer door de plaats van het nieuwe gemeentehuis, dat in Wilhelminadorp komt te staan (1906). Enkele keren staat de grens met de gemeente Kapelle ter discussie, of dreigt complete opheffing (1930). Bij de herindeling wordt de hele gemeente onderdeel van het nieuwe Goes.



Tekening dorpskern, 1975

Het krimpende dorp kent geen nieuwbouw in de sociale sector, maar wel veel tweede woningen, twintig van de negentig. Veel jongeren trekken weg. De werkende bevolking die nog in het dorp overblijft, gaat dagelijks over de Kattendijkdijk naar het werk in Goes of elders.



In het laatste nummer van het gemeentelijk voorlichtingsblad van Kattendijke Klare Taal schreef waarnemend burgemeester Daniëls wat voor zich uit: "Het is bijzonder jammer dat de onettige dorpsstreek zal worden opgeofferd ten koste van de stadsgeschiedenis van Goes." In 1986 wordt in Wilhelminadorp aan de I.G.J. van den Boschstraat een speeltuivereniging opgericht, bedoeld om "de gezonde drang tot beweging, die in kinderen leeft, in goede banen te leiden door hun nuttige en aangename bezigheden te verwezenlijken." Binnen het hek plaatst men een zandbak, enkele schommelstoelen en wippen, een klimrek, draaimolen, evenwichtsbalk en een schuur met kinderwag en urinoir.



grondgebruik



Strand bij Zandkreekdam

De ontwikkeling van het strandje Katseveer begint in 1960, als de Zandkreekdam klaar is. De aanvoer van de Zandkreekdam zou het strandje gemakkelijker kunnen opspuiten, maar de voorbereidingen hiervoor duren te lang. Zo wordt het vierde strandje, helemaal als blijkt dat het opgesloten zand veel te fijn is. Het loopt te gemakkelijk weg. Enkele stormen doen daar nog een scheepse bovenop (of eigenlijk af). Aanheer Remees de Kats biedt een noodoplossing met 5400 kuub plaatszand waarmee het strand wordt gefixeerd. Zo pakt het strand veel duurzamer uit dan bagrooi. Als het strand er uiterlijk ligt, komen er badkroketen met Dulse zandstolten. Deze zitten door de route zeevloed al na enkele weken muurvast. Toch ontwaakt het strand bij Katseveer zich tot een zeer geliefd recreatieplekje. Een badstrand aan de zeedijk komt er daarna niet meer van. De verwachte afslanking van de Oosterschelde zou dit strand nutteloos maken. Uiteindelijk komt alleen een camping achter de zeedijk van de grond, die recent tot een buitengewoonje is omgevormd.



Camping Oude Zeedijk, 1975

Ambtskisten met de wapens van Kattendijke en Wilhelminadorp



Gemeentehuis van Kattendijke te Wilhelminadorp

In 1989 ontving muziekvereniging De Echo uit Wilhelminadorp een renteloze geldlening over vijftien jaar om nieuwe instrumenten te kopen. Men wil overgaan van 'hoge naar lage' stemming. De gemeente beschouwt de instrumenten als onderpand, mocht de vereniging de lening niet terugbetalen. Enkele jaren eerder, in 1984, heeft ook Oefening en Uitspanning in Kattendijke de instrumenten al eens vernieuwd. Het aantal leden van deze vereniging bedraagt dan nog het onwaarschijnlijk hoge aantal van 25. Ook hiervoor geeft de gemeente een renteloze lening.



Oefening en Uitspanning bij het 80-jarig bestaan ca. 1980

In de gemeente Kattendijke vindt in 1988 de optime plaats van een scène uit een speelfilm: *Champagne Rose is dead*. Dit is een Engels-Zweedse-Nederlandse sf-thriller onder regie van Calvin Floyd. De hoofdstel voor Francis Matthews, Ton Lutz doet mee en Rose wordt gespeeld door Lucienne Schoeres. Het Nederlandse productiebedrijf Chanowski is erbij betrokken.



De hoofdrolspelers van Champagne Rose is dead, 1988



Voormalige Gemeentehuis



t Blokhuys, 1968

In 1952 is de oorlogschade aan het Kattendijkse gemeentehuis, dat in Wilhelminadorp aan de Oosthavendijk staat, gerepareerd. Het uit 1906 daterende gebouwje volkloot echter niet meer. Voor een kleine 100.000 gulden wil de gemeente wel een nieuw onderkomen bouwen. Een bestek met moed leuvingen is geroep in 1956, maar geld is er niet. Voorlopig bijkwaakt de gemeente dan maar in het Oranje Kruis-gebouwje. In 1962 komt een noodgemeentehuis aan de Christinestraat tot stand, dat spic en span wordt ingericht. Na de herindeling verbouwt men dit tot twee woonhuizen.

Op 15 december 1969 vindt in het gemeentehuis in Wilhelminadorp de laatste raadsvergadering van de gemeente Kattendijke plaats. De raad besluit het dorpshuis t Blokhuys in Kattendijke als trouwlocatie aan te wijzen.



Voormalige Gemeentehuis

Foto uit het onderzoek naar de dorpsstructurering 1975



# VANUIT DE LUCHT

## GEM. GOES

Zowel de dorpen als Goes krijgen er sinds 1970 heel wat nieuwe wijken bij. Ook komen sindsdien nieuwe wegen, viaducten en tunnels tot stand. Vanuit de lucht kun je goed zien hoe de oude situatie was.



Op deze foto uit 1966 is een groot gedeelte van de stad zichtbaar. Links onder zien we de complexen van verpleeghuis Ter Valken en het ziekenhuis Bergzicht. De oude binnenstad met zijn vesten springt eruit in het midden van de foto. Lindendoven bevindt zich de wijk Goers Zuid die nog niet helemaal is voltooid. Duidelijk zichtbaar zijn het spoorwagencentrum en het wijkcomplex, wat later het Stationspark wordt. De eerste bedrijven in industriegebied De Poel zijn te zien. In het havengebied worden twee nieuwe insteekhavens gegraven (1964). In 1966 begint in Goes voorzichtige economische groei op gang te komen: industrialisatie lijkt het toverwoord te zijn. De grote chemische fabrieken concentreren zich echter in het gelijkijdig in ontwikkeling zijnde Sloegebied, oftewel Vissingen-Oost. Wel komt bedrijventerrein De Poel in ontwikkeling, een gebied dat tot op de dag van vandaag groeit.



Kloefinge in 1968. De dorpskern is door de jaren heen vrijwel onveranderd gebleven. In de jaren vijftig en zestig vindt er op beschuilen schaal enige uitbreiding van de bebouwing plaats. Kijkt men naar het noorden valt meteen de beelddeterminerende Geerteskerk aan het Kerkplein (nu Geertesplein) op, met het Marktveld daar direct oost. Direct rechts van de kerk bevindt zich dorpswijk Amelika. Bovenaan op de foto ligt de (oude) Rijksweg 58 en de spoorlijn. Nog verder naar boven bevindt zich het gebied waar later de wijken Oostmolepark en Fliehoek zijn gebouwd.



Op deze rond 1970 gemaakte foto is de gehele kern van Wilhelminadorp zichtbaar, met bovenaan het oostelijke deel van het eiland Noord-Beveland gelegen in de Oosterschelde. Wilhelminadorp ontstaat aan het begin van de negentiende eeuw na de aanleg van de Wilhelminapolder, die grotendeels tot de gemeente Kattendijk behoort. In de jaren vijftig en zestig breidt het dorp op beschuilen schaal uit met enkele straten. Het Proefstation voor de Fructificatie zet hier tientallen jaren tot het midden van de jaren 1990. Onderaan bevindt zich het Havenkanaal tussen Goes en het Goese Sas. Het onderste stuk bouwland maakt tegenwoordig deel uit van de wijk het Goese Meer.



Deze opname van Kattendijk is uit 1955. Vanuit zuidelijke richting werpen we een blik op de dorpskern en verder naar boven de aan het begin van de negentiende eeuw ontstane Wilhelminapolder. In de rechterbovenhoek plapt nog een klein stukje Oosterschelde tevoorschijn. Het dorp wordt reeds eeuwenlang beschermd door de Oude Zeedijk. Kattendijk groeit net als de andere dorpen maar weinig. Na 1945 verrijzen er enkele blokken met woningen. Naarmate de welvaart stijgt, neemt het aantal tweede woningen vanaf ongeveer 1970 sterk toe. Aan deze ontwikkeling is inmiddels een eind gekomen.



Wolphaartsdijk in 1960. We zien onderaan het gemeentehuis, nu Herberg De Griffioen. Links onder zijn later enkele straten met nieuwbouw te zien. Rechts bovenaan is de markante Nicolauskerk, gebouwd in 1861/1862, niet over het hoofd te zien. Vanaf de totstandkoming van het Veerse Meer in 1961 begint de recreatie zich in en rond het dorp te ontwikkelen. Tot op de dag van vandaag weten recreanten Wolphaartsdijk te vinden.



Foto van het dorp 's-Heer Arendskerke vanuit noordelijke richting. Deze voormalige gemeente bestaat een groot gebied. Bij de herindeling van 1970 gaan de dorpen Lewedorp en Nieuwdorp over naar de nieuwe gemeente Borselle. De kernen 's-Heer Arendskerke en 's-Heer Hendrikskinderen gaan deel uitmaken van de nieuwe gemeente Goes. Rechtsboven zijn in de verte vaag de contouren van het dorp Heinkenstrand (gemeente Borselle) te zien. Onderaan het dorp ligt de Oude Rijksweg die anno 1964 de enige wegverbinding tussen Bergen op Zoom en Vissingen vormt. Kort voor de herindeling begint de aanleg van de huidige Rijksweg A58 die in de jaren daarna stukje bij beetje gereed zal komen. Het dorp 's-Heer Arendskerke breekt begin jaren zestig met een nieuwbouwwijk uit. Op de foto is de Ridderstraat in aanleg. De oude dorpskern met Kerkring (nu Torwaring) is goed zichtbaar.



Rond 1970 is deze foto gemaakt van Oud-Sabbinge. We zien vanuit oostelijke richting de dorpskern met de dorpskerk. Als deze enkele jaren later wordt gebouwd, komen die kerntuinen van de in de negentiende eeuw gebouwde middeleeuwse kerk tevoorschijn. De gerestaureerde fundering van de kerk vormt daarna een markant punt binnen de Ring. Oud-Sabbinge is nauwelijks gegroeid en is daarmee het meeste ongegrepte dorp van de gemeente.



Het buurtschap Eindevege in 1964, gezien vanuit noordwestelijke richting. Dit gehucht bevindt zich ten noorden van 's-Heer Arendskerke. Aan het einde van de jaren zestig begint hier een bedrijventerrein te groeien. Onderaan de foto is de spoorlijn met loopplaats en aftakking van de zogenaamde 'Bistenlijn', later de spoorlijn naar Vissingen-Oost, te zien. Deze spoorlijn is in 2009 omgeplaat als een westelijke track en lakt nu het voor Armentulen van de huidige af. Op de voorgrond zien we de uit 1872 daterende molen 'Noelgedacht' aan de Kerkweg (nu Arendstraat), en iets daarboven de Stationsstraat (nu Spoorstraat).

Samenstelling gemeente Goes





# NIEUWE STRAATNAMEN

## GEM. GOES

### ADRESWIJZIGINGEN VERZORGD DOOR GEMEENTE

#### Veranderde straatnamen nieuw Goes: geen rompslomp bewoners

**Samenwerking gemeente en PTI**  
 OUD. — Wie is nu bewoner van de straat die vroeger werd genoemd door de PTI? Het is nu de gemeente die de straatnamen wijzigt. De PTI was een vereniging van bewoners die in 1910 werd opgericht. Het doel was om de straatnamen te wijzigen naar de naam van de bewoner. Dit werd gedaan door de PTI en de gemeente. De PTI was een vereniging van bewoners die in 1910 werd opgericht. Het doel was om de straatnamen te wijzigen naar de naam van de bewoner. Dit werd gedaan door de PTI en de gemeente.

Uniek

Door samenvoeging van de vijf voormalige gemeenten zouden er dubbele straatnamen ontstaan. Meer dan één Kerkstraat, Schoolstraat of Wilhelminastraat in een gemeente is natuurlijk niet handig. Waar dit zou voorkomen, heeft een van de twee een nieuwe naam gekregen. Dit werd aangegeven op meteen eens naar alle straatnamen te kijken. Lijst van straten die per raadsbesluit hernoemd zijn per 1 december 1969



oud-sabbinge  
 GEM. WOLPHAARTSDIJK  
**WOLPHAARTSDIJK**  
 GEM. WOLPHAARTSDIJK

Raadsbesluit Wolphaartsdijk 1-9-1969

NIEUW	oud
Burgemeester Hackstraat	Molenweg
De Pepponcherpolderweg	Oostweg en Langeweg
Frederikstraat	Vaarnstraat
Hoofdstraat	Kerkstraat
Kasteelstraat	Zandweg
(Oud-Sabbinge)	
Krikweg	Krikweg
Oostkerkestraat	Prinses Julianaweg
Sportweg	Industrieweg
Watersportweg	Havenweg
Wolterplein	Dorpaplein
Heerepolderweg	Weelweg

GOES  
 GEM. GOES



Raadsbesluit Goes 17-9-1969

NIEUW	oud
Houtkade	Havenweg, Nieuwe Havenweg, Oosthavenwijk
Lipbaan	Parallelweg
Oesterendstraat	Schoolstraat
Pyroreestraat	Korte Nieuwstraat
Rampstraat	R.B. van den Boschstraat
Van de Spiegelstraat	L.F. van de Spiegelstraat en Wilhelminastraat
Van Boergredijkstraat	Jacoba van Beerenstraat
Waterlelieweg	Poelweg
Van Hertumweg	Poelweg I
Weidezicht	Poelzicht
Wulfaertstraat	Terwielstraat
De Graafstraat	C. de Graafstraat
Cornelieweg	Polderweg
Fansen van de Puttestraat	Isaacsstraat
Gafruisstraat	Kleine Kerkstraat
Gagelweg	Poelweg IV
Rozemarijnstraat	Molendijk
Van Orlensstraat	Noordeinde
Boedijkstraat	Prinses Julianastraat

's-HEER ARENSKERKE  
 GEM. 's-HEER ARENSKERKE



Raadsbesluit 's-Heer Arendskerke 30-9-1969

NIEUW	oud
Arendstraat	Kerkweg
De Steeg	Kerkloep
Domainplaatweg	Schengeweg
Elenbaasstraat	Wilhelminastraat
Nijverheidsstraat	Industriestraat
Oranjesluisweg	Stationsweg
Plankestrand	Schengeweg
Spoortstraat	Stationsstraat
Tonering	Kerkweg
Vermetstraat	Raadhuisstraat
Wisskerkeweg	Poelweg
Plain	Kerkplein
(s-Heer Hendrikskinderen)	
Ruychroockstraat	Kerkwegje
(s-Heer Hendrikskinderen)	
Van Maatsluisstraat	Schengeweg
(s-Heer Hendrikskinderen)	
Sinoutkerkeweg	Poelweg
Landweg	Zandweg

KATTENDIJK  
 GEM. KATTENDIJK



Raadsbesluit Kattendijk 27-8-1969

NIEUW	oud
Abdijstraat	Scheidestraat
Blokhuusstraat	Bergweg
Kokuitweg	Oostweg
Merkkerdijk	Molenweg
Oude Zeedijk	Noorddijk
Ta-janweg	De Graafweg
Stingelstraat	Achterstraat
Brugstraat	Kerkstraat
(Wilhelminadorp)	
Christinastraat	Marijkestraat
(Wilhelminadorp)	
Kateveerweg	Schengeweg en Veerweg
(Wilhelminadorp)	
Koolweg	Havenweg
(Wilhelminadorp)	
Maestoweg	Achterweg
(Wilhelminadorp)	
Roodwijk	Schengeweg
(Wilhelminadorp)	
Stamperiusstraat	Nareeboustraat
(Wilhelminadorp)	

KLOETINGE  
 GEM. KLOETINGE



Raadsbesluit Kloetinge 29-9-1969

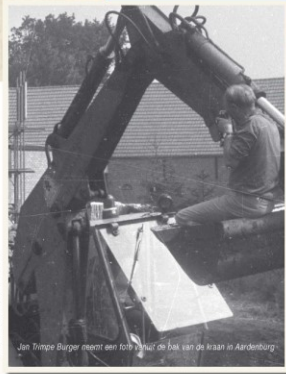
NIEUW	oud
Bredoderestraat	Achterweg
Jachthuisstraat	Nieuwstraat
Oostnolenweg	Molenweg
Waarkinderen	Bergwegje
Willemsplein	Prinses Beatrixplein
's-Heer Hendrikskinderen	
's-Geerpsolderweg	Geslachtweg
Koelingsweg	's-Heer Abtbertus Zandweg
Huiswaertweg	Huiserweg
(ingetrokken in 1983)	
Maarterweg	Langeweg
Kattendijkdijk	Noorddijk
Oostkeure	Oplid
Pieterweg	Stadweg
Geertesplein	Kerkplein
Wilhelminastraat	Prins Bernhardstraat
Schimmelpenninckstraat	Schoolstraat

**GOES VERANDERT STRAATNAMEN**  
 GOES — De Goesse gemeenteraad heeft woensdagavond besloten tot wijziging van een aantal straatnamen. Het is de eerste keer dat de beslissering is voornemen, dat na de beslissering is voornemen.

**Nieuwe straatnamen 's-Heer Arendskerke**  
 's-HEER ARENSKERKE — De raadsleden van 's-Heer Arendskerke hebben woensdagavond besloten tot wijziging van een aantal straatnamen. Het is de eerste keer dat de beslissering is voornemen, dat na de beslissering is voornemen.

**Na lange discussie in raadsvergadering OOK KLOETINGE KRUIGT NIEUWE STRAATNAMEN**  
 Vragen over de stoplichten bij overweg  
 KLOETINGE — Ook Kloetinge heeft woensdagavond besloten tot wijziging van een aantal straatnamen. Het is de eerste keer dat de beslissering is voornemen, dat na de beslissering is voornemen.

# ARCHEOLOGIE GEM. GOES



Samenstelling gemeente Goes

Jan Trimpe Burger neemt een foto van de bak van de kraan in Aardenburg.

Op archeologisch gebied is er rond 1970 veel te doen in Nederland, ook in Goes.

Drenthe komt in het nieuws door een opzienbarende vondst van een groot aantal vuistbijlen en andere prehistorische gereedschappen door amateur-archeoloog Tjerk Vermaning. Vele wetenschappers mengen zich in de heftige discussie die dan ontstaat. Tot op de dag van vandaag is er discussie over de echtheid van de vuistbijlen. Zeeland haalt het nieuws met de vondst van meer dan duizend gouden munten in Serooskerke (Walcheren). Ook deze vondst houdt de gemeededen bezig. Nog steeds is het een van de meest spraakmakende en bijzondere muntschatten uit Zeeuwse bodem.



Tekening aardwarkscherven Baz Oele, 1972

Ook Goes doet in deze tijd een dut in het zakje, met de vondst van een zilvervrat in 1968. Deze bijna 1200 Karolingische zilveren munten en 50 sieraden tellende schat bevindt zich in een aardrij gred op het terrein van Waco beton NV en Bouwmaterialenbedrijf BV De Dree. Een ware goudkorts (of "zilverkorts") maakt zich meester van de Goese bevolking. Uit deze voorbeelden uit het nieuws blijkt dat archeologie in 1970 al leeft in de Goese samenleving. Het is niet verwonderlijk dat in de nieuwe Goese gemeente archeologie als een belangrijk goed wordt gezien. Hierbij zijn enkele personen van groot belang geweest: Jan Trimpe Burger, Bas Oele en Louis Abelmann.

## LANDELIJK EN PROVINCIAAL

Op landelijk en provinciaal niveau speelt Jan Trimpe Burger een belangrijke rol. Hij zet zich in eerste instantie vanuit de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en later als eerste Provinciaal Archeoloog van Zeeland in voor het behoud van archeologische resten.



In zijn dagelijkse werkzaamheden krijgt Jan Trimpe Burger vanaf het begin van de jaren zeventig hulp van Bas Oele. Hij is opgeleid als archeoloog, maar zijn takenaandachtigheden komen van pas bij het vele veldwerk dat in die tijd wordt uitgevoerd. Vanaf die jaren is hij betrokken bij de grootschalige opgravingen in Zeeland, waaronder Aardenburg en de middeleeuwse ringwalburg in Souburg. Als Bevelander houdt hij zich jarenlang bezig met archeologisch onderzoek in de oude dorpskern van Kloetinge. Naast zijn veldwerk is hij tot op latere leeftijd in het veld te vinden.



Bas Oele bezig met een archeologische tekening



Om de ontwikkelingen op archeologisch gebied te volgen, boort de voormalige Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek een netwerk van correspondenten op. Gewapend met een ROB-kaart doen de ROB-correspondenten overal waarnemingen.

Als er belangrijke vondsten tevoorschijn komen, leggen de zelfs graafwerkzaamheden stil.



Bij ribbingswerk in Kloetinge stuit men eind jaren zestig op sporen van bewoning uit de tweede of derde eeuw



Louis Abelmann haalt in 1987 fragmenten van Romeinse Nehalennas-ambaren op bij de ruïnes van de Marij Stella in Colijnsplaat

Opvallend vaak zijn deze correspondenten mannen die zich in hun dagelijks leven bezig houden met het onderwijs of de archiveringswereld. In Goes is Louis Abelmann een ROB-correspondent. Hij komt in 1968 naar Goes om daar als archivaris aan de slag te gaan. Hij is betrokken bij de vondsten op het evenementsterrein, in het gerestaureerde stadhuis, bij Grote Markt 1 en 3, bij het Gasthuis, bij de opgraving van de middeleeuwse kerk in Oud-Sabbinge en nog veel meer.

## GEMEENTE GOES

Vooraf de opgraving van de middeleeuwse kerk in Oud-Sabbinge spreekt tot de verbeelding. Deze oorspronkelijke monnikkerk van het eiland Wolphaartsdijk is in 1572 vervoest door de Geuzen waarna zij nooit meer wordt herbouwd.



Toeschouwers kijken in 1970 naar de opgraving van een middeleeuwse klokkentoren in de Singelstraat in Goes

Het is Abelmann die in de jaren zeventig samen met de AWN (= de vrijwilligersclub Archeologische Werkgemeenschap Nederland) de taak op zich neemt om de fundamenten van de kerk op te graven en in kaart te brengen. De opgraving van de kerk toont aan dat in de nieuwe gemeente Goes het verleden van de stad Goes en de dorpen belangrijk is.



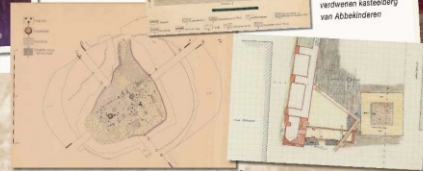
Opgraving van de middeleeuwse kerk in Oud-Sabbinge



Grattoombe gevonden in de Goetkerkerk te Kloetinge



Vondst Nederlandse Merovinge Kerk Kloetinge



Restant van een kasteelberg bij het Kloetingse gehucht Abbekinderen



Bodemlagen van de verdwenen kasteelberg van Abbekinderen



Tekening van de kerktoer van de klokkentoren in de Singelstraat in Goes